

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชน
ในสังคมออนไลน์*
LEGAL PROBLEMS REGARDING PUBLIC EXPRESSION OF OPINIONS
ON SOCIAL MEDIA

*วัชรินทร์ เจริญหล่อ¹, วรวุฒิ เหล่าบ้านค้อ²

Watcharin Rianlor¹, Worawut Laobankho²

มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ประเทศไทย^{1,2}

Pathumthani University, Thailand^{1,2}

*Corresponding Author, E-mail: watcharin.r@ptu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ 2) ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ 3) ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมาย 4) เสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิชาการทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาพบว่า เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ภายใต้หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การใช้สิทธิดังกล่าวต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่นหรือความสงบเรียบร้อยของสังคม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บทบัญญัติว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ความผิดฐานหมิ่นประมาท และการนำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ปัญหาสำคัญที่พบคือ ความไม่ชัดเจนของขอบเขตทางกฎหมายการแสดงความคิดเห็นลักษณะใดถือเป็นการละเมิดสิทธิหรือเป็นความผิด ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนในการบังคับใช้กฎหมาย และอาจกระทบต่อการใช้เสรีภาพของประชาชนโดยไม่จำเป็น ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดแนวทางหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการตีความและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นในสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองเสรีภาพของประชาชนกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลอื่น อันจะทำให้การใช้สิทธิเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักนิติธรรม.

*Received: 28 February 2026; Revised: 12 April 2026; Accepted: 19 April 2026.

คำสำคัญ: การแสดงความคิดเห็น, สังคมออนไลน์, เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

Abstract

This research article aims to: 1. examine legal concepts, principles, and theories related to public expression in online society; 2. study laws governing public expression in online platforms; 3. investigate and analyze legal issues; and 4. propose appropriate solutions suited to the Thai context. This study adopts a qualitative research approach by examining the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017), the Criminal Code, the Civil and Commercial Code, and the Computer Crime Act B.E. 2550 (2007), as amended in B.E. 2560 (2017), as well as relevant concepts, theories, and academic works from both domestic and international sources. The data were systematically analyzed using content analysis.

The findings indicate that freedom of expression is a fundamental right guaranteed by the Constitution under the principle of protecting the rights and liberties of the people. However, the exercise of such a right must not infringe upon the rights of others or disrupt public order. Relevant laws include provisions on freedom of expression, defamation offenses, and the importation of false data into computer systems. A key issue identified is the lack of clarity regarding the legal boundaries of expression specifically, what constitutes a violation of rights or a criminal offense. This ambiguity leads to uncertainty in law enforcement and may unnecessarily affect the exercise of public freedoms. Therefore, it is recommended that clear guidelines or criteria be established for the interpretation and enforcement of laws concerning online expression. This would help achieve a balance between protecting individuals' freedom of expression and safeguarding the rights of others, thereby ensuring that the exercise of such rights is appropriate and consistent with the rule of law.

Keywords: Expressing opinions, online society, Freedom of expression

บทนำ

โซเชียลมีเดีย (Social Media) หรือสื่อสังคมออนไลน์ เป็นสื่อใหม่ที่ทำให้ สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิงจากเดิม ที่ข้อมูลข่าวสารมักถูกเผยแพร่ผ่านองค์กร ที่ประกอบกิจการสื่อสารมวลชน (Mass Media) แต่ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชน ไปจนถึงบุคคลทั้งที่มีชื่อเสียงและคนทั่วไป

สามารถสื่อสารกันเองได้โดยตรง โซเชียลมีเดียถูกนำไปใช้งานอย่างหลากหลาย ทั้งการสื่อสาร การซื้อขายสินค้าและบริการ ไปจนถึงการเรียนการสอนทางออนไลน์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564) สื่อสังคมออนไลน์ หรือ Social Media จึงเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น Social Media หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ให้คุณค่าไปมีส่วนร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตได้ (อิทธิชัย สุวรรณชาติ, 2569) สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นสื่อออนไลน์ที่มีการเข้าถึงง่าย โดยมีผู้ให้บริการที่หลากหลาย เช่น ทวิตเตอร์ (twitter), เฟสบุ๊ก (facebook) หรืออินสตาแกรม (Instagram), ตี๊กต็อก (tiktok) เป็นต้น โดยในปัจจุบันเราปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสื่อโซเชียลเป็นสิ่งที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงโลกและวิถีชีวิตไลฟ์สไตล์ และค่านิยมในสังคมให้แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ด้วยความเข้าถึงง่ายแค่ปลายนิ้ว ให้ความบันเทิง และเพลิดเพลิน ทำให้เด็กผู้ใหญ่ ไปจนถึงผู้สูงอายุล้วนแล้วแต่เข้าถึงโซเชียลได้ แต่ภายใต้ข้อดีกลับมีข้อควรระวังหลากหลายด้านที่เราต้องรู้เท่าทัน เพราะสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมด้านลบของเราได้แบบไม่รู้ตัว

นอกจากนี้ โดยแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์นั้น จะต้องไม่ไปกระทบต่อสิทธิหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวบุคคล ซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์ต้องเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ในส่วนของการทำงาน หรือการกระทำของตัวบุคคลนั้น โดยไม่ได้เป็นการกล่าวให้ร้ายจนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติยศ การวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ดีเพื่อก่อ ไม่ใช่ทำลาย เพราะสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ที่ง่ายต่อการแสดงความเห็น เราจึงได้เห็น นักวิจารณ์ หรือนักรีวิว อยู่มากมาย แต่หลาย ๆ ครั้งคำวิจารณ์หรือการรีวิวนั้น ไม่เป็นผลดีกับใครเลย เรียกว่าเป็นการดีเพื่อทำลายมากกว่าดีเพื่อก่อ โดยใช้ถ้อยคำที่รุนแรง หยาดคาย ใส่สีเกินความจริง โจมตีที่บุคคลมากกว่าผลงาน หรือเน้นระบายอารมณ์มากกว่าจะใช้เหตุผลคุยกัน แบบนี้มีแต่จะสร้างบรรยากาศที่เป็นลบ และอาจจบที่เข้าข่ายหมิ่นประมาท กลายเป็นผลเสียกับทุกฝ่าย ตัวอย่างกรณีที่มีลูกค้าไปรีวิวร้านอาหารด้วยข้อความหยาดคายและไม่เป็นความจริง เพียงเพราะไม่สบอารมณ์บางอย่าง สุดท้ายกลายเป็นคดีความ โดนเจ้าของร้านฟ้องกลับต้องไปจบที่ชั้นศาล

จากบริบทดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่ที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ความรวดเร็วและการเข้าถึงที่ไร้พรมแดนนี้เอง กลับก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายตามมาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกรณีการแสดงความคิดเห็นที่ก้าวล่วงสิทธิของผู้อื่น การเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จ การใส่ความ หรือการวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรงเกินสมควร ซึ่งอาจเข้าข่ายความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังปรากฏปัญหาในทางปฏิบัติว่าการตีความบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นในสังคมออนไลน์ยังมีความคลุมเครือ ขอบเขตของการใช้เสรีภาพและการจำกัดเสรีภาพยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนทั้งต่อผู้ใช้สื่อและต่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย บางกรณีอาจมีการดำเนินคดีที่กระทบต่อเสรีภาพเกินสมควร ขณะที่บาง

กรณีกลับไม่สามารถคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด หลักการ และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ คือ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งประชาชนทุกคนภายในรัฐมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้ แต่การแสดงความคิดเห็นนั้นจะต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย โดยกฎหมายที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนกับการคุ้มครองสิทธิและชื่อเสียงของบุคคลอื่น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ศึกษากฎหมายที่ใช้บังคับ วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมออนไลน์ และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทย อันจะนำไปสู่การกำหนดกรอบการใช้เสรีภาพที่ชัดเจน เป็นธรรม และสอดคล้องกับหลักนิติธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์
- 2) เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์
- 3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์
- 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการค้นคว้ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 รวมไปถึงข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ บทความในวารสาร ตำราต่าง ๆ ทั้งของต่างประเทศ และของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์

ผลการวิจัย

การศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการพูด หรือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับสิทธิในชีวิตร่างกาย เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมีติดตัวมาตั้งแต่เกิดของมนุษย์ จึงได้มีการรับรองแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพในการพูดไว้ทั้งในระดับความตกลงระหว่างประเทศ และรัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐ การที่จะเข้าใจสิทธิในการแสดงความคิดเห็นได้จะต้องทำความเข้าใจกับความสำคัญ และข้อจำกัดของสิทธิเสรีภาพดังกล่าว

ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การที่รัฐรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ปัจเจกชน เพื่อให้ปัจเจกบุคคลสามารถยกสิทธิเสรีภาพดังกล่าวขึ้นกล่าวอ้าง เพื่อป้องกันการก้าวล่วงสิทธิของปัจเจกบุคคลจากการใช้อำนาจอรัฐ หรือเรียกร้องต่อรัฐให้กระทำการอย่างใดหนึ่ง ตลอดจนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงเจตจำนงทางการเมืองได้ สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่ใช่มีเพียงแค่ประโยชน์ของปัจเจกชน แต่ยังประกอบไปด้วยมิติทางสังคมอีกด้วย ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแบ่งได้ ดังนี้ (ชนน ศิลปธรรม, 2560)

1) เป็นการนำไปสู่การค้นพบหาความจริง หลักการของสิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยนั้นอยู่บนพื้นฐานของการเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถพูดหรือแสดงออกในสิ่งที่ตนเองคิด และนำไปสู่การค้นหาความจริงที่บุคคลนั้นสงสัย การปิดกั้นการพูดหรือการแสดงออกของบุคคลดังกล่าวอย่างไม่เหมาะสม ทำให้บุคคลซึ่งต้องการทราบความจริงนั้น ไม่สามารถปลดปล่อยความไม่พอใจ และอาจคิดไปว่าสิ่งที่ตนสงสัยเป็นความจริง ทั้งที่อาจไม่เป็นเช่นนั้น และอาจนำไปสู่การปลดปล่อยความไม่พอใจในรูปแบบอื่นซึ่งอาจเป็นอันตรายยิ่ง กว่าก็เป็นไปได้

2) เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคคลให้สมบูรณ์ เสรีภาพในการแสดงออกสามารถมองในมุมของการพัฒนาตัวตนของมนุษย์ โดยความเชื่อ ทศนคติทางการเมือง หรือมุมมองทางความคิดต่าง ๆ เป็นสิ่งสะท้อนความเป็นตัวตนของบุคคล มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการพัฒนาตัวเองและเติมเต็มคุณค่าในตัวเอง ดังนั้น สิทธิในการแสดงออกจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้บุคคลสามารถแสดงตัวตน นอกจากนี้ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางอ้อม ต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอีกทางหนึ่งด้วย เนื่องจากจะทำให้มนุษย์พัฒนาตนเองได้ และมนุษย์ซึ่งมีสติปัญญาเพิ่มพูนขึ้น จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ในที่สุด

3) เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยืนยันหลักการดำเนินการตามเสียงส่วนใหญ่ โดยรับฟังคุ้มครองเสียงส่วนน้อย

เสียงส่วนน้อยนั้น ต้องได้รับโอกาสให้สามารถพูดในสิ่งที่ตนคิด และขณะเดียวกัน ระบอบประชาธิปไตย เป็นสังคมที่ยอมรับความหลากหลายทางความคิด ดังนั้น ความคิดเห็นใด ๆ ที่ไม่ตรงกัน แม้จะเป็นเพียง เสียงส่วนน้อย ก็ควรได้รับโอกาสในการแสดงออก เพื่อวิพากษ์วิจารณ์และหาข้อสรุปเพื่อให้สังคมได้รับ ฟัง หากไม่มีการถกเถียงกันวิพากษ์วิจารณ์กัน และไม่มีการแสดงออกทางความคิดอย่างเสรีแล้ว สังคม ย่อมไม่อาจคงอยู่ได้

4) เป็นการตรวจสอบรัฐบาล เป็นเหตุผลที่สำคัญอย่างหนึ่งของการใช้สิทธิเสรีภาพในการ แสดงออกในสังคมระบอบประชาธิปไตย คือ ปึงเจกชนจะมีสิทธิตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร หรือรัฐบาล อาจกล่าวได้ว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่จะวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล โดยเฉพาะ อย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลได้กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นการปิดกั้น หรือกระทำการอันเป็นการกระทบสิทธิ และเสรีภาพของพลเมือง หรือสิทธิมนุษยชน

2. กฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์

กฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัด เสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อ รักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน ทั้งนี้ เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความ คุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

2. ประมวลกฎหมายอาญา ได้กำหนดความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ว่า ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ (ราชกิจจานุเบกษา, 2499) จะเห็นได้ว่า การหมิ่นประมาทนั้นต้องมีการใส่ความผู้อื่น ซึ่งการใส่ความนั้นต้องเป็นการแสดงข้อเท็จจริงให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย โดยอาจกระทำด้วยการพูด การพิมพ์ การเขียน หรือวิธีการใดที่ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าบุคคลที่กล่าวถึงนั้นหมายถึงใคร และการใส่ความนั้น ต้องเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงที่ทำให้ผู้ที่ถูกหมิ่นประมาทเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ทั้งนี้ กฎหมายไม่ได้กำหนดว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องเป็นการพูดความเท็จเท่านั้น บางครั้งการพูด ความจริงที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ก็เป็นความผิดได้เช่นกัน ในส่วน ของความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ได้บัญญัติไว้ว่า ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำ

โดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท (ราชกิจจานุเบกษา, 2499) ซึ่งคำว่า โฆษณา หมายความว่า เผยแพร่ข้อความออกไปยังสาธารณชน ป่าวร้อง, ป่าวประกาศ ดังนั้น การหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา จึงหมายความว่า การกระทำได้ ๆ ที่ทำให้ข้อเท็จจริงนั้นแพร่หลายไปยังบุคคลภายนอกหรือสาธารณชน ในลักษณะที่เป็นวงกว้าง (อริยพร โพธิ์ใส, 2565)

3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทในทางแพ่งเอาไว้ คือ ผู้ใดกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้ รู้ได้ ทั้งนี้ ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้น หากทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ ซึ่งเป็นความผิดฐานละเมิด คือ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2468)

4. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กำหนดให้ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

1) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

5) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1) (2) (3) หรือ (4)

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง (1) มิได้กระทำต่อประชาชน แต่เป็นการกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้กระทำ ผู้เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นความผิดอันยอมความได้

5. หลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องในทางการเมือง เรื่องประโยชน์สาธารณะ หรือเรื่องความเป็นไปทางสังคม เรื่องที่กระทบคนหมู่มาก เช่น สถานการณ์การระบาดของโรคไวรัส COVID-19 เป็นต้น อาจนับได้ว่าเป็นตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยภายในรัฐหนึ่ง ๆ ก็ว่าได้ กล่าวคือ ในประเทศที่ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยไม่ถูกจำกัดจากฝ่ายรัฐในระดับสูง ย่อมหมายความว่าประเทศนั้นเป็นประเทศที่มีการปกครองที่มีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง ในทางตรงกันข้าม หากประเทศใดจำกัดสิทธิในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับสาธารณะของประชาชนอย่างเข้มงวด ประเทศนั้นย่อมไม่ใช่ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยแท้ อย่างไรก็ตาม การใช้เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นดังกล่าว โดยปราศจากการควบคุมหรือไม่มีขอบเขต ย่อมอาจทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นภายในรัฐได้ หากเป็นเรื่องที่ไม่จริง หรือเป็นการกล่าวร้ายใส่ความ ดังนั้น การปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงไม่ได้หมายความว่าประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างไม่มีข้อจำกัด เสรีภาพในการคิดและแสดงออก (Freedom of Thought and Expression) แต่ละคนหรือแม้แต่กลุ่มคนแต่ละคนมีอิสระในการคิด และแสดงออกซึ่งความคิดของตนได้อย่างเต็มที่ ตราบใดที่การคิดและการแสดงออกดังกล่าวไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ไม่ทำให้ผู้อื่นเสียหายหรือ (ชัยยนต์ เจริญโชคทวี, 2564)

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการพูด หรือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับสิทธิในชีวิตร่างกาย เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมีติดตัวมาตั้งแต่เกิดของมนุษย์ จึงได้มีการรับรองแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพในการพูดไว้ทั้งในระดับความตกลงระหว่างประเทศ และรัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐ การที่จะเข้าใจสิทธิในการแสดงความคิดเห็นได้จะต้องทำความเข้าใจกับความสำคัญ และข้อจำกัดของสิทธิเสรีภาพดังกล่าว ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การที่รัฐรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ปัจเจกชน เพื่อให้ปัจเจกบุคคลสามารถถกเถียง เสรีภาพดังกล่าวขึ้นกล่าวอ้าง เพื่อป้องกันการก้าวล่วงสิทธิของปัจเจกบุคคลจากการใช้อำนาจอรัฐ หรือเรียกร้องต่อรัฐให้กระทำการอย่างใดหนึ่งตลอดจนถึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงเจตจำนงทางการเมืองได้ สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่ใช่มีเพียงแค่ประโยชน์ของปัจเจกชน แต่ยังประกอบไปด้วยมิติทางสังคมอีกด้วย เราอาจแบ่งความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ ดังนี้ (ชนน ศิลปธรรม, 2560)

1) เป็นการนำไปสู่การค้นพบหาความจริง หลักการของสิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยนั้น อยู่บนพื้นฐานของการเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถพูดหรือแสดงออกในสิ่งที่ตนเองคิด และนำไปสู่การ ค้นหาความจริงที่บุคคลนั้นสงสัย การปิดกั้นการพูดหรือการแสดงออกของบุคคลดังกล่าวอย่างไม่ เหมาะสม ทำให้บุคคลซึ่งต้องการทราบความจริงนั้น ไม่สามารถปลดปล่อยความไม่พอใจ และอาจคิดไป ว่าสิ่งที่ตนสงสัยเป็นความจริง ทั้งที่อาจไม่เป็นเช่นนั้น และอาจนำไปสู่การปลดปล่อยความไม่พอใจใน รูปแบบอื่น ซึ่งอาจเป็นอันตรายยิ่ง กว่าก็เป็นไปได้

2) เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคคลให้สมบูรณ์ เสรีภาพในการแสดงออกสามารถมองในมุม ของการพัฒนาตัวตนของมนุษย์โดยความเชื่อ ทศคติทางการเมือง หรือมุมมองทางความคิดต่าง ๆ เป็น สิ่งสะท้อนความเป็นตัวตนของบุคคล มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการพัฒนาตัวเองและเติมเต็มคุณค่าในตัวเอง ดังนั้น สิทธิในการแสดงออกจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้บุคคลสามารถแสดงตัวตน นอกจากนี้ การคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางอ้อมต่อการพัฒนาระบอบ ประชาธิปไตยอีกทางหนึ่งด้วย เนื่องจากจะทำให้มนุษย์พัฒนาตนเองได้ และมนุษย์ซึ่งมีสติปัญญา เพิ่มขึ้น จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ในที่สุด

3) เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยยืนยันหลักการดำเนินการตามเสียงส่วนใหญ่ โดยรับฟังคุ้มครองเสียงส่วนน้อย เสียงส่วนน้อยนั้น ต้องได้รับโอกาสให้สามารถพูดในสิ่งที่ตนคิด และขณะเดียวกัน ระบอบประชาธิปไตย เป็นสังคมที่ยอมรับความหลากหลายทางความคิด ดังนั้น ความคิดเห็นใด ๆ ที่ไม่ตรงกัน แม้จะเป็นเพียง เสียงส่วนน้อย ก็ควรได้รับโอกาสในการแสดงออก เพื่อวิพากษ์วิจารณ์และหาข้อสรุปเพื่อให้สังคมได้รับ ฟัง หากไม่มีการถกเถียงกัน วิพากษ์วิจารณ์กัน และไม่มีการแสดงออกทางความคิดอย่างเสรีแล้ว สังคม ย่อมไม่อาจคงอยู่ได้

4) เป็นการตรวจสอบรัฐบาล เป็นเหตุผลที่สำคัญอย่างหนึ่งของการใช้สิทธิเสรีภาพในการ แสดงออกในสังคมระบอบประชาธิปไตย คือ ปัจเจกชนจะมีสิทธิตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร หรือรัฐบาล อาจกล่าวได้ว่า เป็นหน้าที่ของพลเมืองที่จะวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล โดยเฉพาะ อย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ที่เป็นการปิดกั้นหรือกระทำการอันเป็นการกระทบสิทธิ และเสรีภาพของพลเมือง หรือสิทธิมนุษยชน

3. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ใน ประเทศไทย พบว่า ปัจจุบันยังมีปัญหาทางกฎหมายหลายประการ เนื่องจากประชาชนที่แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์อาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมายได้ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตของการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิด

เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 พบว่า บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ส่งผลให้เกิดปัญหาในการตีความและการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

นอกจากนี้ ยังพบว่า บทบัญญัติบางประการอาจไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ มาตรา 26 และมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน การพิมพ์ หรือการสื่อสารในรูปแบบอื่น ดังนั้น เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องกำหนดบทบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจน และไม่ขัดต่อหลักสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

2) ปัญหาการดำเนินคดีหมิ่นประมาทผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือการนำกฎหมายอาญามาปรับใช้กับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทในสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติฐานความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไว้ โดยเฉพาะ จึงก่อให้เกิดข้อถกเถียงในทางปฏิบัติว่า การกระทำลักษณะใดจึงจะถือเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท และผู้กระทำต้องมีเจตนาเพียงใดจึงจะต้องรับผิดชอบ

ทั้งนี้ การหมิ่นประมาทผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ เช่น การโพสต์ข้อความ การแชร์ข้อมูล หรือการแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่มีการเผยแพร่แล้ว จึงเกิดประเด็นทางกฎหมายว่าการกระทำดังกล่าว เช่น การกดไลก์ การแชร์ หรือการแสดงความคิดเห็น ควรถูกพิจารณาว่ามีความรับผิดชอบเท่ากับผู้ที่เป็นผู้เผยแพร่เนื้อหาต้นฉบับหรือไม่

3) ปัญหาขอบเขตการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ อีกประเด็นหนึ่งคือปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในความสนใจของสังคม เช่น นักการเมือง นักแสดง หรือบุคคลสาธารณะอื่น ๆ โดยบุคคลเหล่านี้มักได้รับการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวน้อยกว่าบุคคลทั่วไป เนื่องจากบทบาทหน้าที่หรือสถานะทางสังคมของตน

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อถกเถียงว่า สาธารณชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์บุคคลสาธารณะได้มากน้อยเพียงใด จึงจะไม่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเข้าข่ายความผิดฐานหมิ่นประมาท แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลไว้อย่างชัดเจนก็ตาม ในทางปฏิบัติ ปัญหาการแสดงความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น กรณีที่ พ.ต.อ.กฤษณะ พัฒนเจริญ โฆษกกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) ได้ให้ความเห็นว่า เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ แต่การใช้สิทธิดังกล่าวต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่น มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหรือสังคมได้ (มติชนออนไลน์, 2565)

ในปัจจุบันยังพบปรากฏการณ์ในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Slut Shaming, Body Shaming และ Rich Shaming ซึ่งเป็นการประณามหรือดูหมิ่นบุคคลอื่นผ่านสื่อออนไลน์ ตัวอย่างเช่น กรณีเน็ตไอดอล หรือนักร้องหญิงที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงในสื่อสังคมออนไลน์ การกระทำดังกล่าวอาจเข้าข่าย ความผิดฐาน หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท นอกจากนี้ หากมีการเผยแพร่ภาพหรือคลิปในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะไม่เหมาะสม อาจเข้าข่ายความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (4) และ (5) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลที่มีลักษณะลามก และประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2566)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ยังคงมีความซับซ้อน ทั้งในด้านขอบเขตของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์อาจนำไปสู่การดำเนินคดีตามกฎหมายได้

4. แนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์

4.1 ควรกำหนดขอบเขตของการแสดงความคิดเห็นในสังคมออนไลน์ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสม และไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ทั้งนี้ การกำหนดขอบเขตดังกล่าว ควรคำนึงถึงหลักความสมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลอื่น ภาครัฐควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นในสังคมออนไลน์ เช่น กฎหมายหมิ่นประมาท กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ประชาชนเข้าใจขอบเขตของการใช้สิทธิ และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

4.2 เห็นควรให้มีการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพของการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ แม้ว่าการกำหนดขอบเขตของการแสดงความคิดเห็น จะมีความจำเป็นเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น แต่รัฐก็ควรให้ความสำคัญกับการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน เนื่องจากเสรีภาพดังกล่าว เป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมประชาธิปไตย และเป็นกลไก ที่ช่วยให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ การกำกับดูแลการแสดงความคิดเห็นในสังคมออนไลน์ จึงควรดำเนินการโดยคำนึงถึงหลักความจำเป็นและความได้สัดส่วน เพื่อมิให้เกิดการจำกัดเสรีภาพเกินสมควร

อภิปรายผล

ในประเทศไทย ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์นั้น ยังไม่ได้รับการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้รับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเอาไว้ จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องขอบเขตในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกทางสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560) ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ทำให้การนำมาบังคับใช้รวมถึงการตีความ จึงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่มุ่งต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ในปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังพบเห็นว่า บทบัญญัติในกฎหมายฉบับดังกล่าวนั้น ยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ มาตรา 26 และมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญ มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และปัญหาในการดำเนินคดีหมิ่นประมาททางสื่อสังคมออนไลน์ เป็นกรณีปัญหาเกี่ยวกับการนำกฎหมายอาญามาปรับใช้กับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาททางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญานั้น ไม่ได้บัญญัติฐานความผิดที่ได้กระทำ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไว้เป็นการเฉพาะ โดยการพิจารณาว่า กรณีใดที่จะต้องรับผิดชอบฐานความผิดหมิ่นประมาท ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องมีเจตนาด้วยหรือไม่ เนื่องจากการหมิ่นประมาททางสื่อออนไลน์ สามารถกระทำได้หลากหลายวิธีการที่จะกระทำให้การหมิ่นประมาทเผยแพร่ออกไปทางสื่อออนไลน์ เช่น การกดไลค์ การกดแชร์หรือแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาดังกล่าวนั้น สมควรที่จะได้รับโทษเท่าเทียมกับการกระทำเสมือนบุคคลที่โพสต์เนื้อหาต้นฉบับหรือไม่

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ มีการนำกฎหมายอาญามาปรับใช้กับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาททางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญานั้น ไม่ได้บัญญัติฐานความผิดที่ได้กระทำ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไว้เป็นการเฉพาะหรือบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการหมิ่นประมาทในทางแพ่งเอาไว้ คือ ผู้ใดกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้ จึงทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อคุ้มครองเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ไม่จะเป็นการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา ของประชาชน

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์สรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ขอบเขตในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกทางสื่อสังคม ออนไลน์ที่ได้ศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560) ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ทำให้การนำมาบังคับใช้รวมถึงการตีความจึงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน

1.2 การดำเนินคดีหมิ่นประมาททางสื่อสังคมออนไลน์เป็นกรณีปัญหาเกี่ยวกับการนำกฎหมายอาญามาปรับใช้กับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาททางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญานั้นไม่ได้บัญญัติฐานความผิดที่ได้กระทำ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไว้เป็นการเฉพาะ

1.3 การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในกรณีที่บุคคลสาธารณะ โดยบุคคลสาธารณะนั้นถือเป็นบุคคลที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนทั่วไป ซึ่งบุคคลประเภทนี้ ถือว่าได้ละสิทธิที่จะดำเนินชีวิตบางประการ และได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายในความเป็นส่วนตนน้อยกว่าบุคคลทั่วไป เช่น ดารา นักการเมือง นักกีฬา เป็นต้น ดังนั้น เรื่องการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ บุคคลสาธารณะผ่านสื่อต่าง ๆ จึงเกิดคำถามว่าสาธารณชนทั่วไปนั้น สามารถแสดงความคิดเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ต่อบุคคลเหล่านี้ได้หรือไม่เพียงใดจึงจะไม่เป็นการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท

2. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นสมควรให้มีการกำหนดขอบเขตที่แน่ชัดในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นบรรทัดฐานให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ตามเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้รับรองเอาไว้

เอกสารอ้างอิง

- ชนน ศิลปรัสมิ. (2560). เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคลอื่นตามแนวคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป. ใน *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- ชัยยนต์ เจริญโชคทวี. (2564). เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย. *เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 9. วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.*

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. (2468). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 42 หน้า 75-76 (11 พฤศจิกายน 2468).

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499. (2499). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 37 ตอนที่ 95 ฉบับพิเศษ หน้า 326-333 (15 พฤศจิกายน 2499).

ผู้จัดการออนไลน์. (2566). ตำรวจไซเบอร์เตือนภัยคุกคามที่เรียกว่า “Slut Shaming” ลุ่มเสี่ยงผิดกฎหมายมีโทษทางอาญา. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2566 จาก <https://shorturl.asia/jR258>.

มติชนออนไลน์. (2565). ตำรวจไซเบอร์เตือน คิดก่อนพูด คิดก่อนโพสต์ คิดก่อนแชร์ คิดก่อน click ไม่กระทบสิทธิเสรีภาพผู้อื่น. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2569 จาก <https://today.line.me/th/v3/article/kEQp8gJ>.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 7-13 (6 เมษายน 2560).

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). โซเชียลมีเดียลือยุคดีจิตพิล ประโยชน์มีมาก แต่ก็มีโทษไม่น้อย. สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/zLSG9>.

อภิมรย์ สุวรรณชาติ. (2569). ลือออนไลน์เครื่องมือการประท้วงยุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2569 จาก <https://shorturl.asia/wSz0v>.

อริยพร โพธิ์ใส. (2565). มาตรการและแนวทางควบคุมการทวงถามหนี้ที่ชอบด้วยกฎหมาย. จุลนิติ, 19(3), 99-108.